

દિવાળીને લઘુચંદનું ફારસ.
 સુખને આપનાર ચાર છુક લેખો.
 * પ્રસિદ્ધ કરનાર

હસીલ મુસાલિ અમીલ અતરીઆ.

હુંડીને પડાણનું ફારસ.

ગાંધીજીના સુરમા અનાવનાર તથા વેચનારો લાંઘી સર્વ છુક મળશે

અમલગર હાથીઅગર.

અમલવાદ

હિમત હુનિયત પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

સને ૧૮૯૦.

સંસ્કૃતિ. ચિલ્ડ્રન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

દીવાળી અને લઘુચંદના ફારસનાં ગાયન.

(દીવાળી સાસરે જાય છે ત્યારે તેની માતૃશ્રી શીખા
મણુ આપે છે.)

રાગ કેરબો.

ખારી પુત્રી કહું શીખામણુ, સાંભળ વાત મારીરે. ટેક
સાસરે જઈને મોકલજે, સારા સમાચાર;
દીનનીશ તું ડાહી થજે હું, કહુશું વારંવાર. ખારી૦
સેવા સાસુ સરા કેરી, કરજે તું ભલી બાત;
નાથ તણી નવ આજ્ઞા લોપીશ, જામે જગમાં ખ્યાત. ખારી૦
તારા વીના બડી ન આજે, ખેની છો તું બાળ;
પરદેશે પંખીડું ઉડયું, હાયાં સુતી આ ડાળ. ખારી૦
સુસપણું તારું સંભરું, વરસે છે આવાર;
એક આંખમાં અસાડ, બીજી શ્રાવણુ કેરી ધાર. ખારી૦
પીએ દુધ જઈ કલાલ હાટે, જન જાણે મધુપાન;
મધુ પીએ ગોવાળી ધરમાં, જાણે દુધ સમાન. ખારી૦
કાળા સાથે ઘોળો બાંધે, સંગતનાં ફળ થાય;
વાન ત્રિશ્વમાં નહીં બદલે મણુ, બદલે સાન સદાય. ખારી૦
પારસ પથ્થર છે પૃથ્વીમાં, અડકે જ્યારે લોહ;
લોહ મટી કંચન થઈ જાય, માનવ પામે મોહ. ખારી૦

હુટ નારની સંગત દેખી, ડરી ચાલજે દુર;
શા માટે જે તાર જોખન, ભરેલ છે ભરપુર.

ધારી

(દીવાળી તથા તેની સાહેલીની વાતચિત.)

દીવાળી— રાગ. બિહાગની ગજલ.

હે સખી ચક્રારને કેવી, ચંદ્ર સાથે પ્રીત;
તુજ વીના હે સાણી સખી, એન નાવે ચીત.
બાળપણમાં સાહેલી મારી, ધારી તું સાક્ષાત;
તન જુદાં નહી મન જુદાં, સાચો કહું છું વાત.
વૃક્ષ વેલી છે ખીલેલી, જુદાં ચંબેલી જેમ;
તુટે પણ છુટે નહીં કદી, વાલી વસ્તુ પ્રેમ.
જળ કમળ શું પ્રીત જમી, તૃષ્ણી પામું તેમ;
સુકે પણ કદી ન મુકે, વાલી વસ્તુ પ્રેમ.
તલખે મીન માહાસાગરનું, જળ વિના ઝાંખું જેમ.
વિખુટી ટોળે મૃગલી તલખે, મળવા તલખું તેમ.

(દીવાળી પરણી સાસરે જાય છે ત્યારે સહિયરનું બોલતું)

સહિયર— રાગ કાલીંગડાની ઢમ્.

વીનય વાક્ય હેત તાર જોઈ મારી વાલી;
સમજુ છો તું સાણી સખી, સુજુરેજ,
મીન જેવું જળ વીના ઝુરે, મારી વાલી,
તલખે માર તારા વીના ગણી ગુજુરેજ,
બાળપણની પ્રીતડી બંધાણી મારી વાલી,
જુદો પડવાનો જમાનો, આજે ધાયરેજ,

ટોસાની વિખુટી મૃગલી, તત્રખે મારી વાલી,
તુજ વીના ન ધડી એક ચાલે ક્યાંયરેજી.

દીવાળી.—(સહીયર દુઃખ શુ' દાખવું. એ રાગ.)
શાણું સાસુજી સુણો વીનંતી, લાગુ પ્રેમથી પાય,
આવી તમારે હું આશરે, મેલ્યાં બાપને માય. શાણું
નણદલનો માનું પાડ હું, થાશે એથી આરામ,
દાસી તમારી હું દીન નીશા, હવે ફરમાવો કામ. શાણું
બોલ્યું ચાલ્યું ગણુશો નહીં, છું અસાની હું નાર,
કામ ફરમાવો તેતો કહું, મારે આય આધાર. શાણું
માત પીતા મારાં અહીં નથી, સાસુ લેજો સંભાળ,
ચીંધો તે હું કહું ચોંપથી, તમે બેઠાની ડાળ. શાણું
મનુષ્ય સર્વ રંક રાય છે, આખી આલમ માંય;
બેઠીને ગાય બરોબરી, જ્યાં દોરે તીહાં જાય. શાણું
પીતા હોએ પૃથ્વીપતી, કંથ હોએ કંગાલ;
સીતા તો સોભે છે સાસરે, વૃધ જોબન બાળ. શાણું
પીયરતણી ખુરી પાલખી, શોભે હસ્તી દરબાર;
શ્રેષ્ઠ સૂણી ગણો સાસરે, નીશ્ચે કહું નીરધાર. શાણું
(લઘુચંદના રાચનગૃહમાં દીવાળીનું બોલવું.)

દીવાળી— રાગ સૌરઠની ગજલ

સ્વામી જગો ચતુર સુજન હો, પ્યારા મારા દીલના પ્રાણ હો,
લેવા આ સંસારીક લાવને, વદે દાશી આપની જન હો;
મન મળવાંને અકળાય છે, મોડું જોબન ઝોલાં ખાય છે,

શશી મુખ સુંતું આ મુકાય છે; ઠારો વેદ પીડા બહુ થાયછે. ૧
 સાચો તત્વ એજ સંસારમાં, પ્રીતીપાત્ર ખાઈ મણું પતી;
 શેતું શીવ બરાબર શામને, હું સાભાગ્યવતી આપની સતી ૨
 ખાસી ખીલી દીલકી કળી વળી, મળી નાથ પંકજ પાંખડી;
 ભોગી ભોગવ ભમર ઉઠી હવે, મારે ખીજ નરની આખડી. ૩
 જનગો પ્યારા પ્રેમપતી અતિ, રતી વ્યાખ્યો રૂઢ્યે અરે,
 રમો રંગ અનંગ સુરંગથી, આ પતંગ દીપ પડી મરે ૪
 દીવાળી લઘુચંદ અઝાની હોવાથી દીલગીરીથી.

શીખરણી છંદ.

અરેરે આ માર અણુસમન્તુ જોડું અવનીમાં,
 વિધાતા થઇ વેરી, દુઃખલણી રાખી નહીં સીમાં;
 ઠરી નહી આ ઠામે, બળદ સમ મારા પતી થકી,
 નિતીને પ્રાતીની, ખચીત રીત જાણો નહીં પકી.
 ખુદીશાળી બાળા, મરદ મુખ કાળા બહુ દુઃખી,
 કંઈપી છે કાન્તી, શરદ શશીલા જે મુખ સખી;
 જરા ખુદી હોતે, સમજ દઇને સાવધ કંઈ,
 અરે જોડું નાણું, ધરમ નીજ જાણી પગ ભરું.
 અરેરે ઓ દેવા, સુખદ રૂપી સુર્ય અસ્તજ થયો,
 કીનારો ગોતુંધું, મુજ ઉગરવાનો સખી કયો;
 પ્રભુ પ્યારા મારા, પ્રણીમીનીત વંદુ પ્રથમથી,
 ખુબ્યાના છો બેલી, સુશ્રુઢ મતી આપો પતી અતી.

દીવાળી.—

લાવણી.

ઘસ અરજ મારી આજ, ગરીબનીવાજ કેમ દુઃખ દેછે,
 આ કરમ કષ્ટનો ઝરો, અંગમાં વહે છે;
 અણુ સમજી મારો નાથ, જોડું બે હાથ અંગ ઉતારી,
 છો સુખ સરદેહુ સરવ જાઉં બલહારી.
 ગદ્ય પ્રાણનાથની પાસ, અંગ ધરી આશ હેતધરી ખ્યારી,
 છે દુષ્ટ અરે ન.દાન, થઇ દુખીઆરી,
 છે તદન તોતજો નાથ, ગમે નહી વાત કરેછે દાડી;
 મારે હેડે હોળી થાય કશું શું માડી.
 મદમાતી જોખન નાર, પુષ્પ ગુંતર મધુકર મારો,
 તે જોઇ બની લાચાર, બળે જન્મારો;

(દીવાળી પીયર આવે છે ત્યારે બ્રાહ્મણ પ્રત્યે.)

(સહીયર દુઃખ શું દાખવ્યું એ રાગ.)

વિપ્ર સુણો મારી વિનતી, હુંહું બાળ તમારી;
 અરજો નમે શીશ સુંદરી, સુંણો વિનતી અમારી. વીપ્ર.
 વેરી વીધી વસમો થયો, દેખી વાળ્યો છે દાટ;
 મુર્ખ અજ્ઞણ પતી મળ્યો ધડીયો વીધીયે ઘાટ. વીપ્ર.
 વેર વાળ્યું પેલા બવ તણું, પુર્ણ પ્રગટયાં પાપ;
 કર્મને દોષ આવી નડે, મરજો માને બાપ. વીપ્ર.
 આપો ઉછેરીને હાથમાં, કાળે કાણુ ન કોય;
 ગરદન કંઠમાં હારડો, હીરા કેરો ન હોય. વીપ્ર.

દીવાળી—

લાવણી.

(જોડી તે નવ જોઇ માડી એ રાગ.)

માત મતી અતી ફરી તારી. (બે વાર),

પથરા સાથે રત્ન પછાડ્યું જુરી ગતી મારી;
 વીધાતા કરી નહી વાર, (એ વાર)
 દુઃખ દરીઆની માંય ડુબાવ્યું ઝઝ અરે મારું.
 માલમી રૂપીઆ જીવ મારો (એ વાર),
 કામ કલ્પના અતી તોફાની આવ્યો નહી આરો;
 જુદીરૂપી કવા સ્થંભ ભાંગ્યો. (એ વાર)
 નાવ છોડવા જીવડો નીશ દીન, લાગ નહી લાગ્યો;
 જુરી કરી મા બાપે (એ વાર).
 આંખ મીચીને કુપ ઉતારી કોણ કદ કાપે,
 ઘણી થા બાર ખીજ બેલી (એ વાર);
 ભર જોખન વનકુંજ ખીલેલી, ભમર કરે ઘેલી.
 વેરી મા બાપે વાળી વેર (એ વાર),
 ગજ નવાણુંના દુંપમાં નાખી કીધો કાળો કર;
 જનુની હવે શું કહું તુજ ઝાઝું (એ વાર)
 જરા વીચાર કર્યા વીણુ જલદી. દીધું દુઃખ દાઝું •
 જોઈ ભરથાર થાય ઝાણુ (એ વાર),
 જામ મુરખો મોટું મોંકું નીરખી નીત ન્યાણુ;
 જોખન મદમાતી વનવેલી (એ વાર),
 ભમર ભુલાવ્યું બાન શરીરનું રેલ કુડી રેલી.
 માર્ગ તું દે ધરતી માતા (એ વાર),
 આ સંકટથી દેહ સમાવું, કરજે સુખસાતા;
 છોડ ચંબેલી રાખ્યો રણમાં (એ વાર),
 નહીં માળી રખવાળી ડાળી, સુકાતી ક્ષણ ક્ષણમાં;

આર્યજન શું કહું મુખ ઝાઝું (બે વાર).

અણુ સમન્તુને અકલ હીણુ તે. દેખી દીલ ડાઝુ.

કુડી આપઘાત હવે કરવી. (બેવાર)

ભીખન ભવજલ તરવા ભક્તી, નીશદીન આદરવી.

(દીવાળીની માતુશ્રી કહે છે. રાગ માઠ.)

ખારી પુત્રી પ્રાણુ આધારરે, તારી રક્ષા કરે શ્રી રામ;

તું ધીરજ મનમાં ધારરે, સારા વાના કરે શ્રી રામ.

જનુની આપે જન્મ જગતમાં, કર્મ ન આપે કાય;

માત પીતાને દોષ ન દેખએ, હરી કરે તે હોયરે. તારી.

દુઃખ દેખી દીલ ડરવું નહીં, કરવું સુંદર કામ;

હીંમત હરનીશરાખ હેયામાં, આનંદ આઠે જામરે, તારી.

દુઃખમાં દીવસ આવે દશ વીશ, આઘા ઠેલ અભારે;

શ્રી પતી તારી સદાય કરશે/ વીઠલ ચડશે વારરે. તારી.

મધ્યાન કાળે સુરત પ્રેમહી, તલખે જળમાં મીન;

સાયંકાળની છાયા વળશે, વળશે તારો દીનરે. તારી.

પ્રભુ પલમાં કરે ચાયસો, જળસ્થલ ફરી જાય;

સરખા દીવશ શાણી પુત્રી, કોઈના નવ કહેવાયરે તારી.

કોઈ મનુશે કર્મ ન માપ્યું, સુખ દુઃખ શીતળ છાય;

પુરુષ કર્મ આહું પાંદડું તે. પળમાં ઉડી જાયરે. તારી.

માટે તું નવ ગભરાય મારી, શાણી પુત્રી સદાય;

ભીખન જેવું લખ્યું ભવીશે, તે મીથ્યા નવ થાયરે. તારી.

દીવાળી— માલતીની છંદ.

બસકર જનુંની હે, ખાવરી હું બનીધું;

દીલગીર દીલમાંહે, દેહમાં દુઃખભ્રમી છું.

અણુ ગમતીજ જોડી, ધીરતા કેમ ધરવી;

અવર નહીં ઉપાએ, આત્માની ધાત કરવી.

(દીવાળી કટાર ખાઈ મરે છે ત્યારે તેની સહીયર
તેને જોઈ બોલે છે.)

સહીયર--

રાગમાર.

[શેઠ સગાળશા સાધુને સેવે ને વાણીયો પાળે વ્રત]

સર્વ સભાસદ શ્રવણ કરો હવે, મારા મનની વાત.

એન દીવાળીની બીના સુણીને, અતી થયો ઉત્પાત;

સજ્જેને સ્વયંવર ધારોરે, પ્રજ્જને લાગશે પ્યારો —ટેક.

દુઃખ તણો દરીયાવ બરેલો, તે ઉલ્લેચ્યો ઓછો ન થાય

સારા માણસની શ્રેષ્ઠ પ્રતીષ્ઠા, આખર સરવે જાય—સજ્જેને.

સુગ ચતુરને શાણી દીવાળી, મારા હૈયા કેરો હાર;

પતી દુઃખે નીજ પ્રાણને તજતાં. પાડ્યો અતી પુકાર—સજ્જેને.

મનમાં વીચારકર્યા વીણ માનવી, સમપણ કરશે સદાય;

વિષના વૃક્ષથી વીપ ઉતરશે; અમૃતે અમૃત થાય—સજ્જેને.

પેટ ચોળી કરો સૂળનો ઉપાય, નાખે નારી નીશ્વાસ;

સાહસ કામ કર્યાથી સર્વને, હોશે હર્ષનો નાશ —સજ્જેને.

કુળ ઉચું જોઈ નાંખે કુવામાં, પુત્રી કે પુત્ર સદાય;

બાળ પણામાં બંધારણ જોડું, અતી માઠા ફળ થાય—સજ્જેને.

આર્ય સમાજ સુણો આજ, મારી અરજ આઠે જામ;

કહે કનંયો બીખન કોઈદી, આવું ન કરશો કામ—સજ્જેને.

ગોપીચંદ રાજ જોગી થઈ રાણીયો પાસેભિક્ષા
લેવા જાયછે તે વખત રાણીઓ ગાય છે.

રાગ મર્યા.

વાય વોયરે ગોડ ખંગાસો ઝુરી મરે, સૌ લોકો આંખુયે આ-
સું ભરેરે. વાયવોયરે—૮૬

તમે રૂપે રંગે છો રસિલા, કામ કોક રીતિમાં મચેલા;
આજ દીડા ભલુતે ભરેલારે. વાય વોયરે—૧

રાજ બાળક ખુદ્ધિ તમારી, કેવી રીત ગ્રહીછે નહારી;
નાંખો અંગેથી ભેખ ઉતારીરે. વાય વોયરે—૨

ચિત્ત ચકડોળ કાણે ચડાવ્યું, મન માંકડાની પેરે ભમાવ્યું;
તમે શાંણપણું ક્યાં ગુમાવ્યુંરે વાય વોયરે—૩

કદિ વાંક જો પડ્યો અમારો, છટે તેવું કદિ ક્રોધ સમાવો;
આમ નાદાની શિદને જણાવોરે. વાય વોયરે—૪

અંગ વૈરાગ્ય કાણે ઉતાર્યો, દીધા શેલી શિંગીના શૃંગારો;
કાણુ જોગી મલ્યોતો ધુતારારે. વાય વોયરે—૫

રાજ જોગી થવુંતું તમારે, નોતું પરણવું હવું તે વારે;
હવે મુઝરી શું મારો અલારેરે. વાય વોયરે—૬

કામ કોપી ઉઠ્યો છે અમારો, થયા પ્રદિપ દિલમાં વિકારો;
તેને હાથ ઝાલીને નિવારારે વાય વોયરે—૭

રાજ સ્વામિ વિનાની જે નારી, તેનો કામ કોપેછે વિકારી;
થાય અતેજ તેની ખુવારીરે. વાય વોયરે—૮

નારી વિનાનો નાથ નમાલો, ગણી વાંઝીયોને લોકો દે ગાજો;
જતિ આખરે તમે સંભાજોરે. વાય વોયરે—૯

દેશખંડાત્રોખાં'વરોબનીમયો, આજ સુખનો સૂરજ સદૃશ આથમ્યો.
એમ શોક સરવે શે'રમાં થયોરે. વાય વોયરે—૧૦

પતિ મે'લ મલપનો તમારો. જીવો ખાગ બન્યો બહુ સારો;
જોઈ અંગેથી ભેખ ઉતારોરે. વાય વોયરે—૧૧

થયા નાથ કાં આયા નમેરા, પે'રી ભેખ મારોછોજ ફેરા;
દીન દાશિઓપર આવી આ વેળારે. વાય વોયરે—૧૨

સુખસ્થાનક સદૃશ સુનું થયું, મધ્ય દરિયામાં નાવ આવી પડયું;
દુઃખ દુનિયાનું સર્વે આવિ ચડયુંરે. વાય વોયરે—૧૩

વા'લ આણી વહે કોણ વાણી, સ્વપ્ન સમિપે પ્રીત પીછાની
ધિક જિંદગી જશે નકામીરે. વાય વોયરે—૧૪

અર્જ આટલી સ્વકારો અમારી, અમે દાસીયોજ છીએ તમારી
તમે વિના આ જિંદગી અફારીરે. વાય વોયરે—૧૫

અમે વૈભવ સરવે મુકીને, સાથ આવશું ખાવાં બનીને;
થાશું આનંદ શેવા કરીનેરે. વાય વોયરે—૧૬

એન અંદ્રાવળિની દાઝ લાવો, ભાઈ એનની પ્રિત જણાવો;
તમે દિલ કાં તેનું દુઃખાવોરે. વાય વોયરે—૧૭

પ્રાણ વધ્ધમ પ્રેમને પિછાનો, ખરા પ્રેમમાં શું આવાં તોફાનો;
એવા પ્રેમિને કહિયે નાદાનોરે. વાય વોયરે—૧૮

"જોની," મે'લે પધારો તમારે, કરો ભોજન હાથથી અમારે;
અમે કહિયે શું વારે વારેરે. વાય વોયરે—૧૯

સમાપ્ત.

પ્રથમનું ફારસ વેસ ૧ પઠાણનો.

કોઈ ગામમાં એક નાગર બ્રાહ્મણ હતો ને તેની બાઈડી નાગર બ્રાહ્મણી હતી તે પોતાના ધણીને વશ કરવાને સાંઝ ભમતી હતી તેવામાં કોઈએ રસાલામાંના એક પઠાણને બતાવ્યો કે તેની પાસે વશીકરણ ખરે ખરૂં છે તેથી રોજ સાંજે અગર દહાડે તેના ધણીને દરશન કરવાનું નામ દેઈ તે પઠાણ પાસે જાય, ને વળી મીયાંભાઈ તો એવાં જ કામ સોધેજ.

બ્રાહ્મણી—ક્યું હે પઠાણ સાહેબ.

પઠાણ—અછા તુમ કાઈકુ આછ હે,

બ્રાહ્મણી—શું કંઈ? મને નહારા ખાવંદ મીલાહે, તે કુછ સુજતા નહીં.

પઠાણ—તુમને અમેરા કયા કામ હે.

બ્રાહ્મણી—કુછ સુજકું છુ મંતર કરદો તો આછા. મારા ધણીને વશ કરવો છે, ને કોઈ દોરો ચીફી કરી આપો કે જેથી તે વશ થાય.

પઠાણ—હા કર દર્જિંગા. શીકર મત કર.

બ્રાહ્મણી—કબ કરોજે?

પઠાણ—મેં તો પા કલાકમે કર દેઉ પણ મેં તુજકું કુછ કેહે શકતા નહીં.

બ્રાહ્મણી—હા, હા જે હોય સો બોલદો.

પઠાણ—તીનસેં રૂપીયા ખરચ હોયગા. (એટલામાં) એક દીવશ પઠાણ કસુંબા ગોરતા હતા તે બખત પેલી

આત્મણી ત્યાં દોરો કરાવો જઈ ચઢી.

પઠાણુ—લો જરાસેં કસુંબા તો પીયો.

આત્મણી—નહીં સાબ, મુજે અજા નહીં લમતા.

પઠાણુ—ચલો અબ તુમારા કામ કરતાહું.

આત્મણી—એમાં કાંઈ લોગ્યાન ચઇએગા.

પઠાણુ—નહીં, મેરે પાસ જડીબુટ્ટી અછી અછી હે.
ઇસમેસી કરદડિંગા પણ અબી તમ કસુંબા પીતે કે નહીં?

આત્મણી—હા, લાવ, જરા પી લેવે. (પછી પઠાણુ
ચીડી આપી) તે લેઇ આત્મણી પાછી ઘેર ગઈ.

એમ કરતાં કરતાં ઘણા દીવશ સુધી એવી રીતે પઠાણુ
ફેરા ખવરાવ્યા ને તેને ખોરાકીમાં તથા ગપા ગપીથી ગુ-
લતાન કરી નાખી. ને પછી એક દીવશ પરાણે પરાણે
પોતાના ભેગી ખાવાને બેસેરી એટલે થઇ ચુક્યું ને પછી
તો સાફ વટલાઇ ચુકી, ને ત્યાંને ત્યાંજ લાગટ એક એ
દીવશ સુધી રહી, એટલે તેના ઘણીએ તપાસ કરી કે રાંડ
ક્યાં જતી રહી. પછી તેના ઘણીએ ત્યાં આવીને શોધી
કાઢી પણ એનું કાંઈ ચાલે નહીં તેથી છાનોમાનો ઘેર
આવીને ફરિયાદ કરવાનો વિચાર કર્યો. ને અહીં પઠાણુ
પેલી રાંડને તો ગાંડી જેવી કરી નાખી હતી કે તે પઠાણુ
વિના ખીજા કોઇને તો ઓળખેજ નહીં, આવી રીતે જો-
વાથી તેનો ઘણી સાહેબ પાસે ફરીયાદ કરેછે.

પછી આત્મણી આ નીચેનું ગીત ગાય છે.

સુંદર સુણો મેરી જનન, માઈ દીલ લાગ્યું પઠાણુશું;

પઠાણુ દીક્ષીનો દીવાન, અમદાવાદનો ઉમરાવ. માઈ. ૧

પેહેલી હતી નાગર બ્રાહ્મણીરે, જમતી કેળાંને ખાંડ;
 પલુ હવેરે થઇ સુંદર તરકડી, જમુ પુત્રાવને નાન. માં. ૨
 સુંદર સુણો મેરી જન, જીવડા કરે ખુરખાન;
 ગોરી હોયરે નાદાન, વારીજીઠો આલમખાન. માં. ૩
 પાંચ રૂપીયા આપુ રોકડારે, કોઇ લશ્કરમાં જાય;
 જઇને પઠાણને એમ કહે, સુંદર ધાન ન ખાય. માં. ૪
 સોનીરે વાડામાં માર સાસરે, નાગર વાડામાં રહીએ;
 તેડારે આઘ્યાં પઠાણનાં, એને ના કેમ કહીયે. માં. ૫
 કે લીલુડા વાંસની ટોપડીરે, સુંદર દળવાને જાય;
 દળતાં દળતાં માંડયાં રશણાં, લોટ કુતરાં ખાય. મા. ૬
 હુંરે માંડાસાની બ્રાહ્મણીરે, તમે દિક્ષીના શેખ;
 કીયે જનમની મારે પ્રીતડીરે, પેલા જવના તેલેખ. મા. ૭
 લીલારે પીળા તુંચુ તાણીઆ, કાંતી સોનેરી ઝુલ્લ;
 વચ્ચેરે બેઠીરે નાગરબ્રાહ્મણી, પરણ્યો ફાકેછે ધુળ. મા. ૮
 દેરાણી જોહાણીનાં જોડવાંરે, હળી મળી પાનીડાં જાય;
 પાળે ઉભે પઠાણ પાનજોરે, દેખી હરખ ન માય. મા. ૯
 હાથમાં કમાન લટકતીરે, તાણી તાણી મારે તીર;
 બાલુડા વાગે રૂઢીયા ફાટે, ના તાણુશો મારા ચીર. મા. ૧૦
 શેરની વાણુ સીતેર ફાટલીરે, પઠાણ પાતળીયો ખાય;
 બેળારે બેશી આરોગશું, મનમાં હરખ ન ખાય. મા. ૧૧
 આગળ સસરાજીનો ઢોડીલોરે, મધ્યે દીઅરને જોઠ;
 વચ્ચે પરણ્યા તારી ઠાઠડીરે, લેઇ જાઉં સમુદર બેટ. મા. ૧૨
 અગર ચંદનના મંગાવું લાકડારે, તેની ખડકાઉ એ;
 મુંજને કારણુ તમે મારશોરે, બળશું આંખણુ બે. મા. ૧૩

સાહેબ—અછા પટાવાલા એ ક્યા બોલતા હે.

પટાવાળો—ફરિયાદ ફરીયાદ બોલતા હે.

સાહેબ—ક્યા હે

બ્રાહ્મણ—અમારી બુબુક પઠાણ લે ગયા હે.

સાહેબ—પટાવાલા, એ ક્યા બોલતા હે.

પટાવાળો—ઉસકી બુબુક પઠાણ લે ગયા હે.

સાહેબ—ઓઓ ! એસા હુવા હે ?

પટાવાળો—હા સાબ એસા હુવ. હે.

સાહેબ—બમનીકું બોલાવ.

પટાવાળો—સાબ, એ બમની આઈ.

સાહેબ—બુબુક તમ બોલો, કે તું કાંહાં સુધી બમનકે ધરમે રહી.

પટાવાળો—બમની, તું બમનકી ધરમાં કાહાસુધી રહી.

બ્રાહ્મણી—નાનીથી મોટી થઈ ત્યાં સુધી.

પટાવાળો—સાબ એતો એસા બોલતી હે કે નાનપણુ-ધી આજ સુધી રહી.

સાહેબ—અછા, અછા, સબ બમનકા માત્ર ખાકે હ-નામ કીયા હે. પટાવાલા તુમ ઉસકુ પુછોકે તેરી કેશી મરજી હે

પટાવાળો—સાબ એતો એસા બોલતી કે મેંતો કુછ નહીં કહેતી, ને પઠાણકુ જાગિંગી

સાહેબ—અછા પટાવાલા, પઠાણકુ કેદ કરો એટલે કીસે જાયગી.

હેડ—સાબ જાને દો, બમની બોત ગરીબ હે ?

સાહેબ—ગુરુસે થઈને હાઈ થુ બ્યાડ મેન મંકી.

બમની—પટાવાલા હુબી કેદમે જાઉંગી.

પટાવાલો—સાબ એ બમનીબી પદાણુકી સાથ જાયગી

સાહેબ—એસા નહીં હોવે ગા. બમનકી સાથ જના.

વેશ ૨ જો. સાધુડીનો.

સદા ફકીરી મેરે ક્યા દલગીરી, સદા મગનમે રહેનારે;

સદા ફકીરી મેરે ક્યા દલગીરી, સદા મગનમે રહેનારે;

રામ કોઈ દીન હાથી, કોઈ દીન ઘોડા,

કોઈ દીન પાંડસે ચલના. સદા. ૧

રામ કોઈ દીન સીરો, કોઈ દીન પુરી;

કોઈ દીન ફકમ ફકા. સદા. ૨

પછી એક શેવક સાધુડીને પુછે છે કે આ આંધળી કોન છે.

સાધુડી—હો હે, કોઈ જવાહે.

શેવક—જવ તે કેસા ? ઉસકા કુચ નામ હોયગાકે નહી?

સાધુડી—ઓતો, એ જગોપર ખાતાહે ને રહેતાહે.

શેવક—ઓતો મેંહુબી જાણતા પણ ઉસકા નામકયા?

સાધુડી—સાલે તેરે ક્યા જરૂર, તું કુછ ખાનેકા દેતાહે તે તેરેકુ મેં કઉ, જા, જા, ગાંજા પીકે વાંસી.

શેવક—હાં હાં અલખન સમજ ગયા.

સાધુડી—અખે ઓ, સેતાન કે સાલે, ક્યા સમજગયાતું?

શેવક—ઓતો ઓ, ગટ પટ.

સાધુડી લઠલેધને—શેવકને, અખે નખોદગીર, સાલે ગટ પટ તે ક્યા ખોલા. ઉસકા ભેદ સમજ કર જા.

શેવક—અરે મારા બાપુરે, મને જવા દો મારોતો પુ-

રા ભોગ મળ્યા, ભોગ લાગ્યા તે તમારૂં ગટ પટનું નામ લીધું હવે નહીં લેવું.

સાધુડી—સેવકને એક લઠ લગાવી દીધો ને સેવક તો એકદમ ત્યાં પડ્યો, ને જુઓ પાડવા માંડી ને ઘણા લોકો એકઠા થયા ને સાધુડીને ધમકાવવા લાગ્યા, ને લોહી નીકળ્યું.

સેવક—મેને ઉસકુ ગટ પટ કીઆ, ઉસમે રંડીને લઠ મારા અખી તુમેરી ફજેતી સારા શેહેરમાં કરૂંગા, આંધ-જો દો લાકડી ઝાલીને એક બાજુ દોડે છે ને પેલા સેવકને પકડે છે ખડારે સાલે કાં ગીઆ, હરામકા ગાંજ સુકા-પી જતા ને ચુગલી કરેગા. અછા અજતો તુખી બાગ તેરી ખી વલે મેં કરૂંગા એટલે,

સેવક—અધાને એક ખોડા, તેરે જોસે ખોત હે. એમ કહી સેવક પેતાના બે ત્રણ ભાઈઅધને લેઈને ગયા
અધાસેવક—આંધજાને કહે છે ક્યાં હે નગદા, ગટપટ ચલતી કે નહીં, સાલે સાધુકે સેહેતાન.

સાધુડી—છાનામાના ચલા જ નહીંતો મારૂંગી લઠ તો ખાપરી હો જાઈગી ફટ.

એમ કરતાં લડાઈ થઈ ને મારા મારીમાં આઝ્યા, તે-માં એક જણને લોહી નીકળ્યું તેથી શોક કર્યો ને પછી એક જણે કહ્યું કે આ લોહીયાળુ લુગડુ થયું છે માટે આપણી ફાજદારી થશે તેથી નદીએ જઈએ, એમ કહીને ગીત ગાય છે ને નહીંએ જાય છે.

ચાલો રાંડો સાધુડીઓ, નદીએ નાવા જઈએરે;
બે પૈસાનું ગોપીચંદન લેઈને, લાંબો ટીલો તાણીએરે.
ગોરખ નાથની ગાદી ઉપર, મુડકી બેસારીરે;
એનું માથુ મુંડ મુડાઈ ખોડકી બનાઈરે. (સમાપ્ત.)

જાહેર ખબર.

હું નીચે સહી કરનાર—મેહેતાજીઓ તેમજ બાણ-
નારાવિધાર્મિઓને તથા પરગામવાળા ગુકસેલરો અગર
પરચુરણ ચોપડીઓ વેચનારાઓને નમ્રતાથી ખબર
આપુંછું કે મારે ત્યાં તમામ જાતનાં પુસ્તકો મારાં
રચેલાં તથા મુંબઈ અને અમદાવાદનાં છાપેલાં જેવાં
કે—જૈનધર્મ તથા વૈશ્ણવ ધર્મનાં તથા વાર્તાઓનાં, કા-
વ્યકાવ્ય સંબંધી સરકારી ગુજરાતી નીશાળમાં ચાલતાં
તથા પેહેલેથી સાતમી ચોપડી સુધીના અર્થ, ઉરદુ,
કાસા, મરસીઆઓ, અંગ્રેજી તમામ જાતનાં પુસ્તકો
મારી દુકાનેથી મળશે. અને સાંમટી લેનારાઓને ક-
મીસન આપવામાં આવશે.

તેવીજ રીતે ભાવનગરમાં વહોરા અબદુલદુસેન
આદમજી—ગુકસેલરને લાંથી તમામ જાતનાં પુસ્તકો
તથા કાનેરી કામની સુંદર ટોપીઓ કિફાયત ભા-
વથી મળશે.

કચ્છમાંડવીમાં—વહોરા તૈગબજી મદપુદભાઈની
દુકાનેથી પણ તમામ જાતનાં પુસ્તકો મળશે.

જામનગર. | ઇસાજી મુસાજી અમીજી
પ્રખ્યાત ગુકસેલર. | અતરીઆ. દેકાણું. હાથીબગર.

